

A KÖZSZEREPLŐK KÉPMÁSÁNAK VÉDELME

1. Bevezetés

A rendszerváltás előtt a képmással kapcsolatos visszaélésekről csak ritkán hallhattunk. Ilyen eset fordult elő 1989-ben, amikor is a Rákóczi térről és az ott tevékenykedő prostituáltakról rejtett kamerával filmet készítettek „A lányok a térről” címmel. A prostituáltakról szóló film úgy mutatta be az egyik járókelőt – aki később személyiségi jogai védelmében pert indított –, mint olyan személyt, aki prostituáltként egy férfival tárgyal.^{1 2 3}

A rendszerváltás után a képmással kapcsolatos visszaélések megsohasodtak, különösen a *különböző meztelen és félmeztelen ábrázolások, élő- vagy halott személyek, szenzációvadász megközelítései különös mértékben elterjedt, továbbá politikusok fotóinak visszaélészerű közzlése*. Például Gyurcsány Ferenc Miniszterelnök ábrázolása fordítva ülve a lovon hátrafelé mutatva „Előre” jelszóval⁴ a Reform címlapján és szórólapokon.

Egészében véve a képmással kapcsolatos ügyek nemcsak mennyiségi növekedésükben, hanem hatásukban is lényegesen erősebben érezhetők.

2. A képmás fogalmi megközelítése

A képmás az ember külső megjelenésének valamilyen – tárgyi – eszközzel való észlelése, rögzítése és utánképzése, többszörözése, azaz ábrázolása.⁵ Képmás lehet rajz, karikatúra, montázs, vázlat, festmény, szobor, fénykép, grafika, viaszfigura a panoptikumban, fénymásolat, videofelvétel, film- és televíziós megjelenítés és más modern képi megformálás (interneten, mobiltelefonon történő megjelenítés), vagy bármilyen más digitális ábrázolás.⁶

A képmáson azonban semmiképpen sem lehet kizárólag az emberi arcot érteni. A képmás mindenképpen tágabb értelmezést kíván, hozzátartozik az ember egész testének, furdőruhás vagy

éppen meztelen ábrázolásának, valamint közvetlen környezetének, tevékenységének ábrázolása.

A képmás az emberi személyiség igen fontos része. A képmás az emberi személyiség megkülönböztetésének az eszköze, az ember, mint személyiség megjelenése a külső világban, *az egyén megkülönböztetésének és azonosításának nélkülözhetetlen eszköze.*⁷

Az ember külső megjelenése azonban valójában nem az ember közvetlen testi valóságát, hanem annak tükröződését mások, a szűkebb, vagy tágabb környezet tagjainak a tudatában, azaz az ember mint személyiség társadalmi megnyilvánulását jelenti. *Az ember külső megjelenése a személy számára a külső világban érvényesül és közvetlen kifejezi a személyiség belső sajátosságait: az ember jellemét, értelmi és érzelmi világát, indulatait, valamint a személy társadalmi szerepét. A képmás ezáltal az egyed megkülönböztetésének és azonosításának nélkülözhetetlen eszköze és feltétele, a személyiség megvalósítását szolgálja.*⁸

3. Kivételek a képmás felhasználásához szükséges engedély alól:

- beleegyezés (Ptk. 75. § (3) bek.)
- A beleegyezés lehet hallgatólagos, pl. egy a sajtókonferencián felszólaló személy esetén
- tömegfelvétel készítése⁹
- bírósági tárgyaláson felvétel készítése¹⁰
- eltűnt személy képmása (Ptk. 80. §. (3) bek.)
- képmás közzététele súlyos bűncselekmény miatt büntetőeljárás alatt álló személyről (Ptk. 80. § (3) bek.)
- nyilvános *közzsereplők* (Ptk. 80. §. (2) bek.)

4. Ki számít közzsereplőnek a képmás védelme szempontjából?

A közzsereplő fogalmát semmilyen jogszabály sem határozza meg, ebben a vonatkozásban a jogalkalmazói és jogtudományi értelmezésre támaszkodhatunk.

A közszereplő fogalmának értelmezését a közszereplő képmása és hangfelvétele engedély nélküli nyilvánosságra hozatalának lehetősége tette szükségessé.¹¹

*Valamely nyilvános eseményen, rendezvényen, nyilvános összejövetelen, gyűlésen aktív szerepet vállaló személy kétségkívül közszereplőnek tekinthető képmása, hangfelvétele, tehát engedély nélkül nyilvánosságra hozható.*¹²

A nyilvános közszereplés passzív résztvevői, nyilvános helyen jelenlévők közszereplőként való elismerése vonatkozásában a *szakirodalomban is és a jogalkalmazásban is eltérő nézetekkel találkozhatunk*. Van olyan nézet is, amely szerint a rendezvényeken pusztán jelenlevő személyek már közszereplőnek tekinthetők.¹³

A nyilvános közszereplés közönsége azonban semmiképpen sem számít közszereplőnek. Az ilyen felvételekhez engedély ugyan nem kell, de annak készítője *nem jogosult arra, hogy a tömeget alkotó egyedeket képük felnagyításával egyénileg kiemeljen és bemutasson*.¹⁴ A tömegfelvétel közzététele általában megengedett. A határ vonatkozásában irányadó az alábbi jogeset.

A képmás nyilvánosságra hozatalának tilalma nem vonatkozik a nyilvános eseményekről és rendezvényekről, táj- és utcarészletekről készült felvételekre. Amikor tehát az ábrázolás módja már nem egyéni, amikor a felvétel összhatásában örökíti meg a nyilvánosság előtt lezajló eseményeket. A nyilvánosságra hozatalhoz a felvételen ábrázolt személy hozzájárulására van szükség ha – az összes körülményre tekintett el – megállapítható a felvétel jellege, egyedisége, egyedi képmás.¹⁵

Ennek ellentmondani látszik az, hogy a Legfelsőbb Bíróság 1996-ban hozott ítéletében közszereplőnek minősítette a Horthy temetésen díszmagyarban megjelenő férfit és úgy találta, hogy nincs szüksége engedélyre képmásának nyilvánosságra hozatalához. A bíróság indokolása szerint a nyilvános közszereplést nem a temetésben való megjelenés, hanem a korábbi történelmi időszakot idéző öltözék – a díszmagyar – viselete alapozta meg.¹⁶

A díszmagyarban megjelenő férfi javára mégis 120.000,- forint nem vagyoni kártérítést ítélték meg. Az eset elvi jelentősége miatt bekerült a Bírósági Határozatok hivatalos gyűjteményébe az alábbi

tömörítéssel: személyhez fűződő jogot sérthet a közszereplést válaló személy képmásának nyilvánosságra hozatalának módja.¹⁷

Azzal azonban teljesen egyet lehet érteni, hogy önmagában az a tény, hogy valaki nyilvános helyen megjelenik, az utcán sétál, fürdőhelyen pihen, vagy éppen megnéz egy filmet, színi előadást, tárlatot, sportmérkőzést, ezzel még nem vállalt semmi esetre sem közszereplést.¹⁸

A közszereplés azonban semmiképpen sem értelmezhető teljes egészében nyilvános szereplésnek a Ptk. 80. § (2) bekezdése szerint. Eszerint nem lenne közszereplő sem a nyilvánosan fel nem lépő közalkalmazott, sem köztisztviselő, sem állami hivatalnok, sem kormányhivatal vezető, sem egy miniszter, vagy éppen az újságíró.

A közszereplők körét mindenképpen ki kell egészíteni azok körével, akik valamilyen, az egész társadalomra bató közéleti tevékenységet végeznek vagy döntéseket hoznak – többek között – közigazgatási határozatokat hoznak, intézkednek, vagy a társadalomra jelentős befolyást gyakorló publicisztikai tevékenységet folytatnak, a közigazgatási ágazatokat, kormányhivatalokat vezetnek. Azokat is ide kell sorolni, akik rendezvényeken nem lépnek fel, illetve nem nyilatkoznak a médiumoknak, de tevékenységük közéleti vonatkozású. Törő Károly szerint, aki valamilyen közéleti jellegű nyilvános tevékenységet végez, kilép a magánélet köréből.¹⁹

A közszereplés ilyen kiterjesztő jellegű értelmezése szerint a nyilvánosan nem fellépő közszereplők képmása is engedély nélkül közölhető.

Közszereplésnek tekinthető minden olyan megnyilvánulás, amely befolyásolja *szűkebb vagy tágabb értelemben a társadalom életét, a helyi vagy országos viszonyok kialakulását. Ez azért értelmezhető így, mert a társadalom tagjai igénylik, hogy e személyeket megismerjék, ezért a közszereplés a közéleti szereplők tevékenysége elválaszthatatlan a nyilvánosságtól.*²⁰

A közszereplés fogalmi megközelítéséhez jó támpontot ad továbbá a Btk.²¹ Hivatali személyek körét megadó felsorolása. A fentiek értelmében legfontosabb közszereplőnek tekinthetők:

- a köztársasági elnök,
- a miniszterelnök,

- miniszterek,
- a kormány tagjai, politikai államtitkárok, polgármesterek, alkotmánybírók,
- országgyűlési és önkormányzati képviselők.

Ezen felül közszereplőnek tekintendők:

- előadóművészek, televíziós személyiségek, színészek,
- vezető tudósok, ismert egyetemi tanárok,
- írók, költők,
- újságok,²²
- sportolók, sportvezetők,
- újságírók,²³
- Az újságírókról érdekes minősítést tartalmaz a BDT-ben 2001-ben megjelent jogeset összefoglalása: Az újságíró, aki a közvélemény alakításában a nyilvánosság igényével fellép, a közélet szereplője, az őt érő kritika megengedhetőségének határai is tágabbak, s azt az átlagosnál nagyobb türelemmel kell elviselnie.²⁴
- manökenek.

A közszereplők személyiségvédelme megköveteli a különbségtételt *a magánélet és a tudatosan vállalt nyilvános szereplés között.*

Semmilyen közszereplés nem indokolta az egyszerre két nővel szeretkező F.-i polgármester videofelvételekkel szemléltetett szexuális életének kitergetését, mivel szexuális élete, azzal kapcsolatos szokásai nem voltak kapcsolatba hozhatók közéleti funkciójával. A sérelmezett videofelvételek nem a kérdéses személy orvosi rendelőjében készültek, amelyet a „K” és M. N. napilapok pornóstúdióként tüntettek fel, ezért 1996-ban a kérdéses újságokat 500.000 – 500.000.– Ft. nem vagyoni kártérítés megfizetésére kötelezték.²⁵

5. A közszereplők képmására vonatkozó jogának tartalma

A Ptk. 80. § (2) bekezdésébe foglalt rendelkezés, miszerint a képmás nyilvánosságra hozatalához nem kell a közszereplő hozzájárulása, nem jelenti azt, hogy a közszereplő fényképét minden korlátozás nélkül fel lehet használni. Érdemes meghatározni e felhasználás korlátait is.

A. A közszereplő nem léphet fel

Képmása felhasználása tekintetében:

- a. nyilvános közszereplés, így pl. *politikusként pártrendezvényen való fellépés, vagy előadóművész fellépés esetén.*
- b. *archív felvételek felhasználása vonatkozásában,* még akkor sem, ha politikai nézetei teljesen megváltoztak.²⁶
- c. *Rosszul sikerült felvételek esetében.* A sajtóorgánumok előszeretettel közlik a számukra nem szimpatikus politikusokról készített rossz felvételeket.²⁷
- d. a számukra *kínos leleplező jellegű felvételek*²⁸ esetén
- e. a képmáshoz fűzött megjegyzés vonatkozásában.²⁹

B. Milyen esetben léphetnek fel a közszereplők képmásának megjelenítése esetén

- személyiségsértő karikatúrák esetén³⁰
- személyiségsértő fotómontázsok vonatkozásában³¹
- amennyiben családtagjukat, illetve hozzátartozóikat is közszereplőnek minősítve engedély nélkül ábrázolják³²
- szeméremszértő ábrázolás esetén³³
- lejárató célzatú könyvek vonatkozásában³⁴
- súlyos személyiségsértés vonatkozásában.³⁵

6. *Bírósági gyakorlat*

A. Nem vagyoni kártérítés kiszabása képmáshoz való jog megsértése esetén

I. M- I. ügy

Felperes: G. N-né M Á. parlamenti képviselő az FKGP. aelnöke
Alperes: Kurír Lap és Könyvkiadó Rt.

A felperes a keresetében annak megállapítását kérte, hogy a „Kurír Elefánt” című szatirikus lapban 1992. február 8-án és február 15-én a személyre vonatkozóan közölt és kifejezett tiltakozása ellenére ismét megjelentetett fényképfelvételekkel az alperes mint a lap kiadója a személyhez fűződő jogait megsértette. A jogsértés megállapítása mellett, kérte az alperest a további jogsértéstől eltiltani és nyilvános elégtétel adására, valamint 1 500 000 forint nem vagyoni kárának megfizetésére kötelezni.

Az elsőfokú bíróság ítéletével a keresetnek részben helyt adott: megállapította, hogy az alperes jogsértést követett el azáltal, hogy a felperes arcképéhez más női testet montírozott, és a felperes hozzájárulása nélkül azt megjelentette. Az alperest a további jogsértéstől eltiltotta, és az általa szerkesztett K. E. című lapban az ítélet közlésére és nyilvános elégtétel adására kötelezte. Ezt meghaladóan azonban a keresetet elutasította. Az elsőfokú ítélet indokolása szerint a Ptk. 80. §-ának (1) és (2) bekezdése alapján.³⁶

Az elsőfokú ítélet ellen – a kártérítést elutasító rendelkezés miatt – a felperes, a marasztaló rendelkezések miatt pedig az alperes fellebbezett.

A másodfokú bíróság az elsőfokú bíróság ítéletét megváltoztatta, és a felperes keresetét elutasította. A jogerős ítélet indokolása szerint a közélet szereplőinek számolniuk kell azzal, hogy nemcsak az adott közéleti eseményről szóló tudósításnak lesznek szereplői, hanem a róluk készült kép- és hangfelvétel eszköze vagy tárgya lehet utánzásnak (parodizálásnak), szatirikus jellegű ábrázolásnak. A közéleti szereplők képmásának ilyen jellegű felhasználását nem lehet a hozzájárulásuktól függővé tenni. Az ilyen jellegű közzététel még belefér abba a körbe, amit a Ptk. 80. §-ának (2) bekezdése a szabad közlés jogával biztosítani kívánt. A másodfokú bíróság

álláspontja szerint a felperest ábrázoló fényképek egyéb személyiségi jogot nem sértenek, mert olyan szöveggörnyezetben lettek elhelyezve, amelyből kitűnik, hogy az újság egy politikai jelenséget, a parlamentben elharapózott durva hangvételt³⁷ kívánta a komikum eszközével szatirikusan bírálni.

A felperes felülvizsgálati kérelemmel élt, azt a Legfelsőbb Bíróság túlnyomórészt megalapozottnak tartotta. A Legfelsőbb Bíróság döntéséből az alábbiakat érdemes kiemelni:

Az 1992. február 8-i lapban Elefánt sport címmel ellátott fényképen a felperes egy másik politikus nő társaságában látható. A fénykép nem a felperes nyilvános közszerepléséről készült. A fényképhez fűződő „vegyes páros” című szöveges közleményből lehet csak arra következtetni, hogy a sajtó a felperes politikusi jellemvonásaira is utal. (Mint „markos menyecskét” alkalmasnak tartja arra, hogy – ellentétben más politikus nőkkel – saját testi épségének megvédését „saját kezébe” vegye.)

A Ptk. 80. §-a (1) és (2) bekezdésének előzőekben idézett rendelkezéseiből következik, hogy a felperes arcképe az 1992. február 8-án megjelent lapban jogosulatlanul lett felhasználva (mert az nem a felperes nyilvános közszerepléséről készült, és a felperes a megjelentetéséhez nem járult hozzá), az ábrázolás módja pedig – a ruhátlansága felperest női mivoltában, emberi méltóságában is sérti (Ptk. 76. §-a). Ebből következően, ha a fénykép a politikusi megnyilvánulások karikírozásának lenne is tekinthető, az ábrázolás módja miatt a jogsértés ugyancsak fennáll. Ennek megállapítását pedig az a körülmény sem zárja ki, hogy a fényképen ábrázolt nőalak fejrésszéhez sajátos fotótechnikával illesztették az idegen női testet.

A felülvizsgálati kérelem ezért megalapozottnak támadta a jogerős ítéletnek azt az álláspontját, amely szerint az első, az 1992. február 15-én ismételt, de most már megnagyobbítva megjelentetett fénykép, valamint a címlapon egy újabb, ugyancsak a felperes arcképehez montírozott, hiányos öltözetű nőalakot ábrázoló fénykép közzlése csak a sajtóetika körébe tartozó probléma lenne. Ebben az esetben ugyanis már nemcsak arról van szó, hogy az alperes a felperes hozzájárulása nélkül jelentette meg a felperest ábrázoló fényképeket, hanem a felperes kifejezett tiltakozása ellenére folytatta a jogsértő közzlést. Ezzel pedig azt a benyomást kelthette, a

felperesben és az olvasóban egyaránt, hogy a felperes, a személyiségi jogait ért sérelmek ellen a sajtóval szemben védtelen. A felperes ezért a felülvizsgálati kérelmében indokoltan és helytállóan hivatkozott arra, hogy a közélet szereplőire is vonatkoznak a Ptk.-ban megfogalmazott – a sajtó közlési szabadságának korlátot szabó – személyiségi jogok.

Legfelsőbb Bíróság a jogsértés súlyához is igazodóan, *300 000 forintban* állapította meg, és megfizetésére az alperest kötelezte. A sajtóról szóló 1986. évi II. törvénynek az 1990. évi XI. törvénnyel módosított 19. §-a (4) és (6) bekezdése értelmében a személyhez fűződő jogok megsértése esetén a sajtóval szemben indított polgári perben a bíróság a sajtószervet közérdekű célra fordítható bírsággal is sújthatja, melynek legmagasabb összege 500 000 forint lehet. A Legfelsőbb Bíróság álláspontja szerint az alperes által tudatosan elkövetett és megismételt jogsértés a felperesnek járó nem vagyoni kártérítés összegével azonos összegű, *300 000 forint bírság kiszabását* is megalapozta. Ennek megfizetésére az alperest a Legfelsőbb Bíróság – élve a törvény biztosította lehetőségével – hivatalból kötelezte.³⁸

*A Legfelsőbb Bíróság a közszereplők személyiségvédelme szempontjából alapvetően fontosnak tartotta az ügyet, amelynek döntési elemeit: A közéleti szereplők által indított perek elbírálásánál irányadó szempontok címmel megjelentették a bírósági határozatok hivatalos gyűjteményében.*³⁹

2. M- II. ügy

Felperes: G. N-né dr. M. Á. parlamenti képviselő és az FKGP. alelnöke

Alperes: Kurír Lap és Könyvkiadó Rt.

A Kurír Elefánt 1994. január 22-i, március 5-i és március 19-i számaiban felperes arcát idegen testhez montírozta.

– 1994. január 22-én vízilabdázóként ábrázolták

– 1994. március 5-én Torgyán József mellett állva sellőként és végül

– 1994. március 19-én Torgyán Józseffel egy parkbeli padon ábrázolta a felperest. A felperes kifejezetten tiltakozott korábban képmása jogosulatlan felhasználása ellen.⁴⁰

Felperes keresetében kérte alperes eltiltását a további jogsértéstől, elégtétel adását közlemény formájában, valamint 1.500.000.– Ft. nem vagyoni kártérítést követelt.

Felperes sérelmezte, hogy nyilvános közszereplésen készült fényképfelvételét fotótechnikai eljárással úgy hozták nyilvánosságra, hogy személyét egyéniségétől idegen szituációban mutassák be, ily módon nevetségessé téve őt.

A PKKB helyt adott a keresetnek, azonban csak 100.000.– Ft. nem vagyoni kártérítés vonatkozásában találta megalapozottnak a felperesi igényt.⁴¹

Felperes fellebbezése folytán javára a Fővárosi Bíróság 400.000.– Ft. kártérítést ítélt meg.⁴²

A Fővárosi Bíróság megállapította felperes, mint közszereplő képmásával történő visszaélést, és hogy a fényképek nem felperes közszereplése során készültek.

A Fővárosi Bíróság jogerős döntése értelmében különös súllyal nyert értékelést felperes tiltakozása és a jogsértés megismétlődése.

3. M-m. ügy

Felperes: G. N-né M. Á a parlamenti képviselő és az FKGP alelnöke
Alperes: Hócipő Kft.

Az alperes által kiadott Hócipő c. lapban 1996. évi 3. számának 3. oldalán fürdőruhás női képet, karikatúrát ábrázolt „Független Kis-Gazda Playgirl” kísérszöveggel, amelynél felperes arca minden további nélkül felismerhető volt. A képen ezen felül egy félig telt pezsgőspohár is volt látható.

Felperes beperelte alperest, követelése a képmásával való visszaélés nem vagyoni kártérítés megállapítására, megítélésére irányult.

Az elsőfokú bíróság elutasította felperes követelését, mivel az alperesi lap karikatúrát alkalmazott és annak felhasználása, mint a véleménynyilvánítás demokratikus formációja közszereplők esetében nem személyiségsértő.⁴³

Az ügyben felperes fellebbezett.

A Fővárosi Bíróság az ügyben benyújtott fellebbezés kapcsán megállapította a jogsértést, amely felperes becsületének, emberi méltóságának megsértésével valósult meg. A Fővárosi Bíróság ítélete

eltiltotta alperest a további jogsértéstől és 30 napon belül elrendelte az ítélet rendelkező részének közlését a Hócipőben, továbbá felperes javára 300.000.- Ft. nem vagyoni kártérítést állapított meg.⁴⁴

Az ügyben alperes felülvizsgálati kérelmet nyújtott be, amelyet elutasítottak.⁴⁵

A Legfelsőbb Bíróság megállapította azt is, hogy felperest jelentős nem vagyoni kár is érte, különös tekintettel arra, hogy alperes a felperes által kifogásolt képet – *felperes tiltakozása ellenére – ismételtelen megjelentette.*

A Legfelsőbb Bíróság ítéletének indokolásából az alábbiakat érdemes kiemelni:

A cikk megjelenésekor felperes *komoly közjogi pozíciókat látott el* az FKGK alelnöke és egyben az Országgyűlés alelnöke volt.

Felperes nem volt köteles *eltérni közéleti tevékenységével összefüggésben nem álló, öt hiányos öltözékben megjelentető a nemiségével kapcsolatos és emberi méltóságát sértő ábrázolást.*

*A közszereplő képmásának nyilvánosságra hozatala azonban – egyebek mellett – akkor válik visszaélészerűvé, ha az ábrázolás a közszereplői tevékenységtől független, azzal még áttételesen sem hozható indokolt kapcsolatba. Ezért a közszereplőt is megilleti a személyhez fűződő jogok védelme és nem köteles eltérni a magánéletével, nemiségével kapcsolatos sértő ábrázolásokat. Ezért felperes sem köteles eltérni a női mivoltára utaló és a könnyelmű életvitel látszatát keltő, a politikusi tevékenységétől független karikatúrát, fotót, az ilyen jellegű képi ábrázolásokat, az ezzel kapcsolatos egyéni érzékenységre utaló sértő célzásokat és kitételeket.*⁴⁶

Az ilyen tevékenység visszaélés a képmásával és egyben az emberi méltóságot is sérti. Az ügy elvi jelentőségére tekintettel bekerült a Bírósági Határozatok hivatalos gyűjteményébe, amely a háromfázisú eljárás fő üzenetének az alábbiakat tartotta: Közszereplő képmásának nyilvánosságra hozatala akkor sérti a személyhez fűződő jogokat, ha az a közszereplő tevékenységével semmilyen kapcsolatba nem hozható.⁴⁷

4. M- IV. ügy

Felperes: G. N-né M. Á a parlamenti képviselő és az FKGP alelnöke
Alperes: Kurír Lap és Könyvkiadó Rt.

A *Kurír Elefánt* 1996. február 17-i számában felperesről fotográfiát közölt, melyben *félig felöltözötten ábrázolja mellvonalban egy fekete csikkal*. A fotográfiához az újság az alábbi megjegyzést fűzte: „*G. N-né doktornő nem csupán az országúton koccant, hanem az egyik humoros újságlappal is, arra hivatkozva, hogy az ott közölt fotográfián mindkét mellbimbója szignifikáns módon látszik.*”

A felperes kérte a perben személyiségi jogi sérelmének megállapítását és alperes 400.000.- Ft. nem vagyoni kártérítésre kötelezését.

A bíróság részben helyt adott felperes kérelmének.⁴⁸

A bíróság megítélése szerint az újságban felperesről közölt fotográfika *annak hiányos rubázatát „kibívó” pózát figyelembe véve semmiképpen sem tekinthető a közéleti tevékenységet folytató felperesről alkotott véleménynek*. Az ábrázolás felperest nevetségessé tevő, sértő emberi méltóságában őt lealacsonyító ábrázolás.

A jogsértést nem teszi meg nem törtéنتté, hogy a sérelmezett kép *nem fotomontázs technikával készült, hanem fotográfika, amely felperest egyértelműen felismerhetővé teszi*.

Felperes nem járult hozzá képének megjelentetéséhez.⁴⁹

Az ítélet ellen alperes fellebbezéssel élt, azonban azt a Fővárosi Bíróság elutasította.

A Fővárosi Bíróság *elfogadta azt az alperesi érvelést, miszerint karikatúráról van szó, és közéleti szereplő esetén annak sem készítéséhez, sem megjelentetéséhez nem szükséges az érintett hozzájárulása*. A karikatúra véleményt is kifejező ábrázolás.

A Fővárosi Bíróság álláspontja szerint a közlés módja megtévesztő volt, mivel az olvasó képmásként, illetve képmáson alapuló fotográfiaként észlelte az ábrázolást. Alperes ugyanis a Hócipő laptól vette át az ábrázolást, ahol a felirat „*Farsangi Kisgazda Playgirl*” szöveg egyértelművé tette; hogy karikatúráról van szó. Mivel alperes szöveget nem fűzött a képhez, azt az olvasó fényképnek vette.⁵⁰ Alperes felülvizsgálati kérelmet nyújtott be a Legfelsőbb Bírósághoz.

A Legfelsőbb Bíróság a felülvizsgálati kérelmet elutasította és megalapozottnak tekintette a 400.000. – Ft. nem vagyoni kártérítést. Az indokolásból az alábbiakat célszerű kiemelni.

A Ptk. 80. § (1) bekezdése tiltja a más képmásával való visszaélést. *Az alkalmazott ábrázolási módtól függetlenül tehát a képmás jogosulatlan nyilvánosságra hozatala a (Ptk. 80. § (2) bek.) önmagában sérti a személyhez fűződő jogot.* M. megítélése a nyilvános közszereplésnek minősül. A nyilvános közszereplő képmása adott esetben engedélye nélkül elkészíthető és nyilvánosságra is hozható, függetlenül az elkészítés módjától (karikatúra, rajz, fotó, film stb.) és ezen keresztül közszereplői tevékenységgel kapcsolatban vélemény is nyilvánítható a politikai karikatúrán keresztül. *Visszaélésszerűvé a nyilvános közszereplő képmásának nyilvánosságra hozatala – egyebek mellett – akkor válik, ha az ábrázolás a közszereplői tevékenységtől teljesen független, azzal még áttételesen sem hozható indokolt kapcsolatba.* Ezért a közszereplőt is megilleti a személyhez fűződő jog. Adott esetben a közéleti szereplő felperes sem köteles eltérni a női mivoltával kapcsolatos és politikai tevékenységétől teljesen független karikatúrát, fotót, az ilyen jellegű ábrázolásokat, a nőiségére, az azzal kapcsolatos egyéni érzékenységére utaló sértő célzásokat és kitételeket.

5. Beugrató Show – személyiségsérelem miatti per

Felperes: D. D. A. a Kispál és a Borz együttes tagja

Alperes: Friderikusz Produkciós Kft., az Rt. Klub „Meglepő és mulatságos” c. műsorának szervező Kft-je.

Még 1998-ban alperesi Kft. felperes rejtett kamerával videofelvételeket készített, amely videofelvételek a Kft. „Meglepő és mulatságos” c. műsorához készültek. Ennek lényege volt, hogy *F. S. mint a műsor vezetője parkolóőrnek öltözve provokálta az éppen leparkolni kívánó autósokat.* A „Meglepő és mulatságos” c. műsorban leadták a felperesről készített felvételeket. *Majd ezt követően a műsorokban fellépett a Kispál és a Borz együttes,* amelynek felperes is tagja. Felperes csak ekkor tudta meg, hogy róla titokban felvételeket készítettek és ezeket a műsorban sugározták.

Felperes kérte személyhez fűződő jogai sérelmének megál-

lapítását és kérte az alperesi Kft. 500.000.– Ft. nem vagyoni kártérítésre kötelezését.

Képmás, vagy hangfelvétel nyilvánosságra hozatalához nyilvános közszereplés kivételével az érintett személy hozzájárulása szükséges.

Nem helytálló alperes azon hivatkozása, hogy felperes *nem tiltakozott a felvétel készítése, illetve sugárzása ellen*, hiszen ilyen esetben tevőleges, aktív beleegyezés kell a képmás sugárzásához, a tiltakozás elmaradása nem tekinthető az érintett részéről beleegyezésnek.

A Fővárosi Bíróság 300.000.– Ft. összegben alaposnak tekintette felperes kárigényét.

Bizonyítást nyert felperes országos ismertsége a Meglepő és mulatságos műsor különös nézettsége és az, hogy a beugrató műsorok kedvezőtlen hatásúak, nevetségesek az ábrázolt személy vonatkozásában.

A bíróság leszögezte, hogy joggal várja el mindenki, hogy a közönség előtt csak egy adott személy által tudatosan megformált magatartásforma kerüljön bemutatásra.

Felperest egy országosan ismert együttes tagjaként érték, érheték ezek a kedvezőtlen reakciók, a közönség, a zenekart ismerő emberek, de akár a barátok részéről is. *Egy állampolgárnak alkotmányos joga eldönteni, hogy ilyen szereplést kellemetlennek tartja-e, így éli-e meg, azt helyette más, pl. a műsor készítői nem dönthetik el.*⁵¹

6. Az „Év Rendőre” ügy

Felperes: K M. rendőr őrnagy 2002-ben az év rendőre kitüntetését kapta meg

Alperesek: – Heti Világgazdaság Rt. – I. rendű alperes,

– Ringier Kiadó Rt. – II. rendű alperes

– Telegraf Kiadó Kft. – III. rendű alperes

– MTM-SBS Televízió Rt. – IV. rendű alperes

K M. rendőr őrnagyról az „Év rendőre” c. kitüntetés átadása alkalmával felvételek készültek.

Később az „év rendőre” KM. *felfelé ívelő pályafutása megtört, ellene büntető eljárás indult és állásából felfüggesztették.* A Heti

Világgazdaság, a Blikk, a 168 óra és a TV2 műsorszolgáltatója felperes képmását arra használták fel az MTI által megjelentetett kitüntetés átadását ábrázoló fotót, hogy *K. M. becsületét és jó hírnevét még jobban aláássák, sőt kigúnyolják őt.*

Az alperesek, arra hivatkoztak, hogy a képet az MTI-től megvásárolták, *s így korlátlan felhasználási jogot nyertek.* A 168 óra kiadója a *Telegraf Kiadó Kft. azt is vitatta, hogy a kitüntetés alkalmával készített fotók csak ebben a körben lennének felhasználhatók.* A bíróság a keresetnek helyt adott, mivel a képeket jogszerűen csak az engedélynek megfelelően lehet felhasználni. *Az engedélyt nem lehet kiterjesztő módon értelmezni.* Önmagában az a tény, hogy az alperesek a képet az MTI-től vásárolták, még *nem pótolta a felperes nyilvánosságra hozatalhoz kapcsolódó hozzájárulását.*

Az ügyben a Fővárosi Bíróság elsőfokú ítéletét⁵² követően a Fővárosi Ítéltábla hozott jogerős döntést. A másodfokú döntés megállapította a jogsértést I-II. rendű alpereseket 300.000 – 300.000.– Ft., III. rendű alperest 500.000.– Ft., IV. rendű alperest 400.000.– Ft. nem vagyoni kártérítésre kötelezte.

A. A képmás jogszerű felhasználása szempontjai

Egyrészt büntetőeljárás esetén nyilvánosságra hozható az eljárás alá vont személy fényképe. *Ezt nyomós közérdek vagy méltányolható közérdek indokolja, akkor ha az eljárás súlyos bűncselekmény miatt indult és a felhasználásra vonatkozó engedélyt az arra jogosult hatóság megadta.* Ezen együttes feltételek bármelyikének hiánya a jogszerű közzétételt kizárja. A másodfokú bíróság rámutatott arra, hogy a sajtószerv, televízió nem hatóság, *tevékenységük nem jelenti közfeladat ellátását sajtótájékoztatási érdekből tehát nem lehet senkinek a jogát egyoldalúan korlátozni,* ilyen közlés nem szolgálhat közérdeket. Csak akkor kerülhet sor a képmás nyilvánosságra hozatalához, ha a közlés nem tájékoztatási célú, *hanem a nyomozás munkájának elősegítését célozza.* A jelen esetben tehát alperesek *alaptalanul hivatkoztak büntetőeljárásra és azzal kapcsolatban közérdekre,* a fentiek alapján a sajtó nem volt jogosult a felperes korábban, más alkalommal készült fényképének közlésére.

B. Nyilvános közszereplés

Nyilvános közszereplés esetén is nyilvánosságra hozható a képmás a jogosult hozzájárulása nélkül. Közszereplésnek minősül minden olyan megnyilvánulás, *amely befolyásolja a szűkebb vagy tágabb társadalom életét, a helyi vagy az országos viszonyok alakulását.* Ennek megfelelően egy nyilvános eseményen, rendezvényen résztvevő közéleti szereplő nem kifogásolhatja, ha a sajtó hozzájárulása nélkül közli a róla készült fényképet, *ez pedig nem teheti vitássá azt, hogy felperes közszereplőnek minősül.*

A Ptk. 80. § (2) bekezdés alkalmazása azonban *nem azt jelenti, hogy a közélet szereplőinek személyiségvédelme korlátozott, nem rendelkezhetnek a róluk szóló képmás felett.* A képmás védelméhez fűződő jog, a személyiségi, magánérdekkört hivatott védeni, ezért a jogi védelem csak *addig a határig érvényesülhet, ameddig a személy egyéni érdekköre, magánérdekeltsége kiterjed.* A közszereplés azonban túlmutat ezen az érdekkörön, a közszereplőnek számolnia kell azzal, hogy képmását az újságok közlik.

Ugyanakkor a közéleti szereplők minden megnyilvánulását nem lehet közszereplésnek tekinteni. A közérdek szereplőjének is joga van a közérdekű működés körén kívül a magánéletre. A közszereplő vonatkozásában a védelem *nem a nyilvános megjelenés tényéhez, hanem annak céljához, rendeltetéséhez kötött.*

Alaptalan volt az alperesi hivatkozás, hogy a felperesről, *mint közszereplőről készült fényképfelvételt a felperes hozzájárulása nélkül később más ügyben is jogosultak nyilvánosságra hozni.*

Ugyanis a büntetőeljárás a felperest nem közszereplőként, hanem magánemberként érintette. Ezért bűnügyi tudósítás illusztrációjaként az egyébként közszereplést vállaló személy képmása *nem hozható engedély nélkül nyilvánosságra.*⁵³

7. Polgármester arcképének jogtalan közzlése, valótlan tényállással együtt – nem vagyoni kártérítés

Felperes: K. Z. pápai polgármester

Alperes: a Népszavát kiadó Editorial Kft.

Alperes által kiadott Népszava 2004. március 16. számában „Nyugdíjast csapott be a polgármester felesége?” c. cikkben azt

híresztelte, hogy felperes két éve 600.000.– Ft-ért akart megvenni egy több mint 1000 m²-es üres telket, és hogy a polgármester, a felesége és a fürdőigazgató a lapnak nyilatkozó telektulajdonost „szemtelenül átvágták”. Az újság illetéktelenül közölte felperes, azaz a polgármester fotóját.

Az információ K. Z-ről az ingatlanügylet vonatkozásában valótlan volt, másrészt fényképét engedély nélkül használták fel.

Mind az *ingatlanügylettel való kapcsolatba hozatal*, mind pedig a szemtelen átvágásra való hivatkozás sértette felperes személyiségi jogait. A *képmás mellékelése az információk felerősítését eredményezte*. A cikk tartalma és felperes személye közötti kapcsolat egyértelműnek tűnt.

Felperes beperelte a Népszavát kiadó Kft-t. Az alperest a Fővárosi Bíróság kötelezte az ítélet rendelkező részének közlésére a Nép szavában, eltiltotta a további jogsértéstől és felperes javára 500.000.– Ft. nem vagyoni kártérítést ítelt meg.⁵⁴

Alperes fellebbezett az elsőfokú döntés ellen.

A Fővárosi Ítéltábla az elsőfokú döntést helybenhagyta.

Az ítélet indokolásából ki kell emelni, hogy a bíróság nem fogadta el a közszereplők személyiségvédelmére vonatkozó 36/1994. sz. alkotmánybírósági határozatra való hivatkozást, másrészt *nem fogadta el azt az alperesi hivatkozást, miszerint a felperesi fotó korábban többször is megjelent. A bíróság elfogadta azt a felperesi hivatkozást, hogy engedélyét kizárólag csak politikusi tevékenységéből fakadó híradások illusztrálásához adta meg.*

Nem fogadta el továbbá a Fővárosi Ítéltábla alperesnek azon hivatkozását, miszerint az *általa közöltek olyan véleménynek, bírálatnak minősülnek, amelyek nem sértők. A bíróság álláspontja szerint egy ingatlanügyben történő „átvágással” (becsapással) való összefüggésbe hozatal sértő a felperesnek a helyi közéleti tevékenységére, polgármesteri tisztségére is, különös tekintettel a közlés valótlanságára és arra is, hogy felperes nem vett részt a jogügyletben, személyét minden alap nélkül hozta azzal kapcsolatba alperes.*

Felperes közszereplő minősége azt jelentette képmása tekintetében, hogy azt politikusi hivatali tevékenységének illusztrálására lehetett engedély nélkül felhasználni, azaz egyéb vonatkozásban

szükséges lett volna a felperes hozzájárulására a PTK. 80. § (1) és (2) bekezdései szerint.⁵⁵ Az ügy érdekessége,⁵⁶ hogy a cikk a polgármester felelősségét és nem őt magát vette célba.

B. A jogsértés megállapítása a kártérítési igény elutasításával

1. Több milliós kártérítési igény elutasítása képmás jogosulatlan felhasználása ellenére

Felperes: K. I., aki a Demokratikus Centrum Unió párt vezetőjeként közszereplőnek volt tekinthető

Alperes: Népszabadság országos napilapot kiadó Népszabadság Kiadó Rt. (az ügyben összesen 18 alperes között a Népszabadság 11 rendű alperes volt.)

A felperes, mint gazdasági társaság vezetője által 1994. március 11-én tartott sajtótájékoztatón részt vett alperes két munkatársa is és a lap fotósa felvételt készített felperesről. A felperes ellen időközben büntető eljárás indult csalás alapos gyanúja miatt és a nyomozóhatóság 1994. július 4-én elrendelte felperes őrizetbe vételét. A Népszabadság 1994. július 5-i számában "Őrizetben az Oninvest vezér" – vezércímmel tudósított és közölte a felperesről korábban (1994. március 11.) készült fotót.

Felperes 3 millió Ft. összegű kártérítést kívánt *alperessel* szemben érvényesíteni az általa indított perben, személyiségi jogai sérelmére hivatkozással.

Felperes keresete részben eredményes volt *alperessel* szemben⁵⁷ annyiban, hogy a Fővárosi Bíróság jogerősen megállapította, *hogy az alperesi lap megsértette személyiségi jogait*, mivel felperes képmását annak engedélye nélkül megjelentette. Az elsőfokú bíróság megállapította, hogy felperes a vele készült interjú elkészítésekor kizárólag ahhoz járult hozzá, hogy fényképét a Népszabadság a vele készült interjú illusztrációjaként közlétegye. *Abba azonban nem egyezett bele, hogy alperes képmását büntetőeljárás illusztrációjaként hozza nyilvánosságra.* A képmás nyilvánosságra hozatal nem volt kapcsolatban felperes közszereplőként végzett tevékenységével.

Mivel felperes az eljárás során meg sem kísérelte azt bizonyítani, hogy alperes a jogsértéssel okozati összefüggésben számára nem

vagyoni hátrányt okozott, ezért az eljáró bíróság szerint a nem vagyoni kártérítés iránti igény megalapozatlan volt.

Felperes fellebbezést nyújtott be kártérítési igényét 2.000.000 Ft-ra leszállította. Álláspontja szerint felperes megsértette személyiségi jogait azzal, hogy a letartóztatásával kapcsolatos cikk mellékleteként fotóját közölték, és ez társadalmi megítélését hátrányosan befolyásolta.

Alperes arra hivatkozott, hogy felperes, mint közszereplő egyben gazdasági tevékenységet folytató közszereplő és tevékenysége a társadalom homlokterében áll az ilyen esetek megismeréséhez a társadalomnak fokozott érdeke fűződik.

A Legfelsőbb Bíróság másodfokon elutasította a fellebbezést. Az ítélet indokolásából ki kell emelni, hogy az engedélynek megfelelően készített fényképfelvételt, csak az engedély által megszabott keretek között lehet felhasználni. Alperes megsértette a képmáshoz fűződő jogot azzal, hogy a büntetőeljárásról szóló tudósításban közölte a más alkalommal készült fényképet.

A felperesnek okozott hátrány azonban nem volt olyan mértékű, hogy indokolta volna a nem vagyoni kártérítés kiszabását. A peradatokból az volt megállapítható, hogy felperes hátrányos megítélését az ellene indított büntetőeljárás ténye és nem a jogsértő módon nyilvánosságra hozott fotó okozta.⁵⁸

Az ügy a bírói gyakorlat szempontjából perspektikus jelentőségű és bekerült a bírósági határozatok kiadványba, az alábbi megfogalmazással: engedély alapján készített fényképfelvételt csak az engedélyt keretei között lehet jogszerűen felhasználni. A fénykép nem használható fel a személy magánéletét érintő esemény illusztrálásához, ezért jogsértő az engedélytől kép nyilvánosságra hozatala.⁵⁹

2. A volt közszereplő képe jelenben – engedélye nélkül – nem közölhető

Felperes: G. Gy. aki korábban a kérdéses sajtóközlemény megjelenése előtt az Á. P. V. Rt. vezérigazgatója volt.

Alperesek: F. T. és F. T-né a Hócipő magazin tulajdonosai

A Hócipő magazin 2002. november 27-én megjelent számában fényképeket közölt a „100 Leg Magyar” címmel, amelyek között az

egyik felperest is ábrázolta. A „Hócipő” folyóirat a képmásboz G. Gy. nevét is feltüntette.

G. Gy. a személyhez fűződő jogai megsértésére hivatkozással pert indított a *Hócipő szerkesztői F. T. és F. T-né ellen*, 600 ezer forint *nem vagyoni kártérítési igényt* is megkísérelt érvényesíteni.

Az elsőfokú ítélet felperes keresetét elutasította, arra hivatkozással, hogy felperes közszereplő volt, ezért róla, mint közszereplőről megjelentetett fénykép *nem sértette személyiségi jogait* és a sajtóközlemény szövege sem volt személyiségsértő.⁶⁰ *A döntést a Fővárosi Bíróság jóváhagyta.*⁶¹

Felperes jogszabálysértésre hivatkozással felülvizsgálati kérelmet nyújtott be a jogerős döntés ellen. Arra hivatkozott, hogy a jogerős ítélet tévesen értelmezte közszereplő mivoltát. Kifogásolta a fénykép közlésének a módját, valamint azt, hogy a szövegkörnyezet „*100 Legmagyar*” a Magyar Hírlap az ország 100 leggazdagabb emberét feltüntető Top 100 c. cikkére emlékeztetett. A cikket L. R. újságíró írta és nagy visszhangot váltott ki.

A Legfelsőbb Bíróság a felülvizsgálati kérelmet *részben megalapozottnak tartotta*. Felperes a perben nem vitatta, hogy *egykor az ÁPV. Rt. vezérigazgatójaként közszereplő volt*. *Ez a körülmény azonban nem jogosította fel a sajtót arra, hogy felperes képmását hozzájárulása nélkül utóbb bármilyen célból felhasználja.*

A közszereplő képmása csak a közszereplésével összefüggésben a közéleti megnyilvánulásai által meghatározott keretben, annak bemutatására használható fel az érintett hozzájárulása nélkül.

A közszereplő képmása ezért nem szolgálhat különböző, a közszereplő konkrét megnyilvánulásaitól független gondolati tartalmak, vélemények illusztrálására.

Az újságban 100 Leg Magyar cím alatt közölt fényképek (feltehetően) az ábrázolt személyekről alkotott szatirikus újságírói vélemény illusztrálására szolgáltak, anélkül, hogy a csoportosítás szempontjairól az egyes közszereplők – *így a felperes* – *közéleti tevékenységről és a csoportos tartozás okairól bármilyen információt szolgáltatott volna*. A felperest ábrázoló fénykép közzététele ezért felperes egykori közszereplésével azonosíthatatlan okból, attól függetlenül önkényesen történt, így hozzájárulása nélkül

visszaélésszerű volt, azaz sértette a felperesnek a *Ptk. 80. § (1) bekezdésében biztosított képmáshoz való jogait*.

A Legfelsőbb Bíróság tévesnek minősítette a jogerős ítélet azon megállapítását, hogy a *fénykép közzététele a sajtóban olyan közszereplésről szólt, amely az érintett hozzájárulását mellőzhetővé tette*.

A Legfelsőbb Bíróság

- megállapította, hogy felperes képmásával visszaéltek,
- eltiltotta alpereseket a további jogsértéstől,
- kötelezte továbbá a Hócipő magazint elégtétel nyújtására,⁶² nem vagyoni kártérítést azonban nem ítélt meg.

3. Visszaélés tízéves büntető eljárás során készült fényképpel

Az ügy elvi jelentősége miatt bekerült a bírósági határozatok hivatalos gyűjteményébe, az alábbi összefoglalásban: A közszereplő képmása csak közszereplésével összefüggésben, a közéleti megnyilvánulásai által meghatározott keretben, annak bemutatására használható fel az érintett hozzájárulása nélkül.⁶³

Felperes: R. L. Az 56-os szervezetek konföderációja társadalmi szervezet tagja

I. r. alperes: L. I. a HVG főszerkesztője

II. r. alperes: D. J. a HVG újságírója

Alperesek 2002. december 7-én a HVG-ben közzölték felperes mintegy tíz évvel korábban készült fényképét, amint felperes bilincsbe verve volt látható. A kép az 1993-ban lefolytatott büntető eljárásról készült.

A felperes személyiségi jogai megsértése miatt pert indított alperesekkel szemben.

Az elsőfokú bíróság *felperes keresetének helyt adott és megállapította, hogy azzal, hogy felperes 1993-as büntető tárgyaláson készült fotóit 2002. december 7-én megjelentették a HVG-ben megsértették felperes személyhez fűződő jogát*. A bíróság kötelezte alperest elégtétel adására, nevezetesen arra, hogy az ítélet jogerőre emelkedésétől számított 15 napon belül a perbeli közléssel azonos helyen jelentesse meg az elsőfokú ítéletét.

Az elsőfokú bíróság megállapította, hogy felperesnek *csak a saját nevében* volt jogosult kereset indítására, az 56-os Szervezetek Konföderációja tagjaként és eljárási okokból a szervezet nevében nem járhatott el.

Az elsőfokú bíróság azt is megállapította, hogy a felperes jó hírnevét nem sértette a börtönviselt jelző használata, és felperes személyének és szerepének értékelése *nem baladta meg a szabad véleménynyilvánítás batárait*.⁶⁴

A felperes képmásának hozzájárulás nélkül történő közzététele tekintetében az elsőfokú bíróság *nem találta jogsértőnek a felperes politikai közszereplését megörökítő felvételt, míg a felperes 1993. évi büntető tárgyalásáról készült fotó megjelentetéséről megállapította, hogy az személyiségi jogot sért*.

A felperes nem vagyoni kártérítés iránti igényét az elsőfokú és másodfokú bíróság a Ptk. 348. § (1) bekezdésében foglaltakra, valamint arra hivatkozással utasította el, hogy a felperes *többszöri bírói tájékoztatás ellenére sem vonta perbe az újság kiadóját*.

Az ügyben alperesek fellebbeztek, egyrészt hivatkoztak arra, hogy felperes közszereplő, a büntető eljárásról készült fotót *azért jelentették meg, mert felperes előéletére tekintettel morálisan kifogásolták az 56-os Szervezetek Konföderációja elnevezésű társadalmi szervezetben való szerepét*.

A felperesek szerint a fényképe kapcsolódott a cikk tartalmának, annak lényegi mondanivalójához.

A másodfokú bíróság alperesi fellebbezést elutasította az alábbi indokokkal: Egyrészt a képmás elkészítéséhez is, másrészt annak nyilvánosságra hozatalához is engedélyre van szükség, harmadrészt *pedig az érintettnek kizárólagos joga az, hogy a személyéről készített fotót saját maga közzétegye, vagy közzétesse akár a sajtó útján, akár más formában.*

A Ptk. 80. § (1) és (2) bekezdése értelmében a személyhez fűződő jogok megsértését eredményezik más képmásának az *érintett hozzájárulása nélküli közlése*. Kivételt képez a nyilvános közszereplés, mert ez esetben nincs az érintett hozzájárulására szükség.

A jelen perben a HVG által közölt és a felperest bilincsből ábrázoló kép nem tartozik a Ptk. 80. § (2) bekezdésében foglalt kivétel fogalma alá.

Nem vitásan a felperes korábbi és az 56-os Szervezetek Konföderációja elnevezésű társadalmi szervezetben végzett tevékenysége alapján *közszereplőnek minősülhet, azonban ez nem jelenti azt, hogy nem rendelkezhet a képmása felhasználásáról, különösen ha az nem közszereplésével összefüggésbe hozható okból és más módon készült.*

A másodfokú bíróság egyetértett azzal, *hogy valóban jogsértés történt, továbbá az elégtétel adást is indokoltnak tartotta.*⁶⁵

4. Nem vagyoni kártérítési igény elutasítása a személyiségsérelem megállapítása ellenére

Felperes: Sz. Z. Túrkeve polgármestere

Alperes: Ringier Kiadó Kft. a Blikk kiadója

A Blikk 2003. június 24-én megjelentette „*A verőlegények mennek Nóriékért*” c. cikket. *Ebbez mellékeltek engedélye nélkül felperes fotóját.* Sz. Z. polgármester pert indított személyi jogok sérelmére tekintettel, képmás jogtalan felhasználása miatt.

Az elsőfokú bíróság megállapította, hogy felperes személyiségi jogait megsértették, mivel *fényképét egy negatív háttérű ügyben engedély nélkül közölték.*

A bíróság azt is megállapította, hogy *a képhez csatolt szöveg is személyiségsértő.* Alperes nem tudta igazolni a címben közölt állítást, amely sértő tartalmú volt.

A bíróság annak ellenére *nem látta megalapozottnak* a fentiek ellenére felperes nem vagyoni kártérítés iránti igényét. Felperes fellebbezett 100000 Ft. nem vagyoni kártérítés megítélését követelte és hangsúlyozta azt, hogy ő Túrkeve polgármestere, és ebben a minőségében sértő volt számára a cikk megjelentetése.

A felperes szerint a „*verőlegény*” kifejezés egy körülhatárolható *bűnözői magatartást tanúsító csoporthoz való tartozásra utal.* Súlyos érdeksérelemnek tartotta, hogy utalva a felperes köz megbízására valótlánul *egy bűnözővel való szoros együttműködéssel gyanúsította meg a cikk.*⁶⁶

A másodfokú bíróság a fellebbezést nem tartotta alaposnak.

A másodfokú bíróság megállapította, hogy *alperes megsértette a felperes személyhez fűződő jogait. Ennek ellenére felperes kártérítési igényét 100 000 Ft. megfizetésére elutasította, arra*

hivatkozással, hogy az eljárás során felperes *nem bizonyította olyan hátrány bekövetkezését, amely csak nem vagyoni kártérítéssel kompenzálható*, önmagában az arra történő hivatkozás, hogy a cikkben közöltek miatt *kényelmetlen helyzetbe került* ennek megállapításához nem elegendő.

A felperes polgármesteri tisztségének – álláspontja szerint – indokolatlan feltüntetése *szintén nem eredményezi a kártérítési felelősség bekövetkezését a közöltekkel összefüggésben.*⁶⁷

Az ügy elvi jelentősége miatt bekerült a Bírósági Határozatok hivatalos gyűjteményébe, az alábbi tömör összefoglalással: Ha az eljárás során felperes nem állította és nem bizonyította olyan hátrány bekövetkezését, amely csak nem vagyoni kártérítéssel kompenzálható, önmagában az arra történő hivatkozás, hogy a cikkben közöltek miatt kellemetlen helyzetbe került, ennek bizonyításához nem elegendő.⁶⁸

C. A képmáshoz fűződő jogok tárgyában indított kereset teljes elutasítása

Fotomontázs és karikatúra formájában megvalósuló kritika közszereplővel szemben

*Felperes: N. I. titkosszolgálatokat felügyelő miniszter, közszereplő
Alperes: HVG Rt.*

A HVG Gazdasági Politikai Hírmagazin 1997. április 5-én megjelent számának címlapján fototechnikai eljárás alkalmazásával olyan montázst alkalmazott, melyen felperes képmása volt látható, amint szemét kendő takarta, füleiben parafa dugóval, száját pedig kapszok szorították össze. E képmás a lapban közölt „Nyírfától az erdőt” című, „Titkosszolgálati botrány” alcímű sajtóközlemény illusztrációjaként jelent meg arra utalva, hogy a felperes, mint érintett politikus, az ismertített titkosszolgálati botrányval kapcsolatban „nem lát, nem hall, nem beszél.”⁶⁹

N. I. sérelmezte képmásának megjelentését és személyiségi jogainak megsértése miatt pert indított a PKKB előtt,⁷⁰ majd keresetének elutasítása miatt megfellebbezte az elsőfokú bíróság ítéletét. A kereset másodfokon is elutasítást nyert.⁷¹

A bíróság jogerős ítélete szerint a fototechnikai eljárással

készített felvétellel a képmáshoz fűződő személyiségi jogát nem sértették meg a politikusnak, mivel a politikus képmásának a közzétételéhez a felperes hozzájárulásához nem volt szükség, és a fotómontázs révén létrejött karikatúra nem sérti a közerkölcsöt. „A karikatúra, műfaji határain belül maradvá él a gúny eszközeivel, nem lépi túl a véleménynyilvánítás megengedett határát sem.” A lap a saját, igaz kedvezőtlen véleményét fogalmazta meg a politikussal kapcsolatban, így ez nem adhat alapot a jó hírnév, becsület, emberi méltóság megsértésének megállapítására.

A jogerős ítélet ellen felperes nyújtott be felülvizsgálati kérelmet. Álláspontja szerint az ábrázolás nem karikatúra, a HVG nem vicclap, véleménye szerint a lapban közzétett riport tárgyilagosságával összevetve, a címlapfotó indokolatlanul sértő véleményt fogalmazott meg róla. Kifejtette továbbá, hogy alperes magatartása lejáratására, hiteltelenítésére irányult.

A Legfelsőbb Bíróság érdemben azt vizsgálta, hogy a képmás nyilvánosságra hozatalától függetlenül az alperes a képmás megváltoztatásakor jogaival visszaélt-e. Az ítélet (helyesen) kimondta, hogy a sajátos fotótechnikai eljárással készült fénykép az alperes véleményét, bírálatát fejezte ki az ábrázolt személlyel és a közvéleményt foglalkoztató eseménnyel kapcsolatban. Az alkalmazott eszközök a felperes képmását olyan mértékben nem torzították el, amely miatt meg lehetne állapítani a képmással való visszaélést. Miután pedig az alperes a felperes politikai tevékenységét minősítette, azaz a felperes képmását a felperes politikai tevékenységévei összefüggésben használta fel véleménye megalkotására, nyilvánvaló, hogy ez a tevékenység nem minősíthető képmással való visszaélésnek. Tehát a Legfelsőbb Bíróság helyben hagyta a jogerős ítéletet, a következő indokolással: „(...) a politikai véleménynyilvánítás joga (...) az alperest is megillette. E politikai vélemény tartalma nem lehet bírósági vizsgálat tárgya (...). A személyhez fűződő jog megsértésének megállapítása szempontjából azonban az közömbös, hogy a véleménynyilvánítással az alperesnek mi volt a célja, és az alperesnek az a törekvése, hogy az érintett politikai tevékenységről véleményt nyilvánítson, önmagában nem minősíthető a közerkölcsbe ütközőnek vagy a közerkölcsöt sértőnek.”

A jogeset elvi jelentőséggel bírt és feltüntetést nyert a Bírósági Határozatok hivatalos gyűjteményében, az alábbi tömör megfogalmazásban: *A közszereplőről készült karikatúrának minősülő fényképfelvétel, ha az a közszereplői tevékenységgel áll kapcsolatban – nem sérti a képmáshoz fűződő jogot és az ezáltal kifejezett vélemény sem sérti a becsületet vagy emberi méltóságot, ha a véleménynyilvánítás nem indokolatlanul bántó, sértő vagy lealacsonyító.*⁷²

Kirajzolódik a kérdés, hogy indokolt-e különbséget tennünk a jogi megítélés szempontjából a karikatúra, fotómontázs, fotógrafika között. A bírói gyakorlatban elfogadott gyakorlat, hogy a közlés módjából egyértelműen ki kell tűnnie az olvasó számára, hogy mit lát: karikatúrát, fotómontázst vagy fotógrafikát. Ugyanakkor indokolatlan a különbségtétel, hiszen mindhárom műfaj lényege a kigúnyolás és a nevetségessé tétel.⁷³

A karikatúrák kapcsán kristályosodott ki a legjobban a határvonal a közszereplői minőség és a magánszféra határai között. Mint láttuk, a Legfelsőbb Bíróság következetes abban, hogy a közéleti szereplőkről készült karikatúrákkal kapcsolatban megállapítja a jogsértést és nem vagyoni kártérítést is ítél meg, ha az nincs összefüggésben a közszereplői tevékenységgel és akkor is ha az ábrázolás módja sértő, megalázó.

A képmás megsértésével kapcsolatos bírói gyakorlatra az a jellemző, hogy 500.000,- forint nem vagyoni kártérítés a maximumot jelent. Erre abban az esetben kerül sor, ha a képmás jogosulatlan közzétételén kívül a becsület, jó hírnév, illetve az emberi méltóság durva megsértésére is sor kerül. Egyébként a képmáshoz fűződő személyi jogok megsértése esetében maximum 300.000,- forint nem vagyoni kártérítés megfizetésére kötelezik a jogsértőt. A közszereplők képmáshoz fűződő jogai megsértése esetén azonban nem minden esetben kerül sor nem vagyoni kártérítés megítélésére. Különösen akkor nem, ha a képmás jogosulatlan közlése nem befolyásolja az adott közszereplő jó hírnevét.

Általában a karikatúra és montázs megjelentetése a közszereplőkről nem tekinthető jogsértésnek, hanem az alkotmányosan védett bírálat körébe tartoznak.⁷⁴

JEGYZETEK

- 1 Jobbágyi Gábor: Személyi és családi jog. Egyetemi jegyzet. Szent István Társulat, Budapest, 2001. 82. old. 2
- 2 Petrik Ferenc: A személyiség jogi védelme. A sajtó helyreigazítás. HVG-ORAC Budapest, 2001. 138. old.
- 3 PKKB I 4/P 85955/1989. sz. ítélete
- 4 A Reform magazin 2005. július 16-i számának hirdetése
- 5 Petrik Ferenc: A személyiség védelme. A sajtó-helyreigazítás. HVG-ORAC Budapest 2001. 131.old.
- 6 Jobbágyi Gábor: Személyi és családi jog. Egyetemi jegyzet. Szent István Társulat, Budapest 2001. 81.old.
- 7 Petrik Ferenc: A személyiség jogi védelme. A sajtó helyreigazítás. HVG-ORAC Budapest, 2001. 135. old.
- 8 Törő Károly: Személyiségvédelem a polgári jogban. KJK 1979. 507-513. old.
- 9 Petrik Ferenc: A személyiség jogi védelme. A sajtó helyreigazítás. HVG-ORAC Budapest, 2001. 139. old.
- 10 Petrik Ferenc: A személyiség jogi védelme. KJK. Budapest, 1992. 141. old.
- 11 A Polgári Törvénykönyv magyarázata, Gellért György szerkesztésében. Harmadik Kiadás. 1. kötet. KJK Budapest, 1995.216. old.
- 12 A Ptk. 80. § (2) bek. értelmében képmás vagy hangfelvétel nyilvánosságra hozatalához – a nyilvános közszereplés kivételével – az érintett személy hozzájárulása szükséges.
- 13 Petrik Ferenc: A személyiség jogi védelme. KJK. Budapest, 1992. 137. old.
- 14 Lásd előző lábjegyzet
- 15 BH. 1985/17.
- 16 Legfelsőbb Bíróság, Ptv. IV. 20. 118/1996. sz. döntése
- 17 BH. 1997/578.
- 18 Legfelsőbb Bíróság, Ptv. IV. 20. 118/1996. sz. döntése
- 19 Törő Károly: Közéleti szereplés és személyiségvédelem. Magyar Jog 1994/4. 20
- 20 Törő Károly: A személyiség jogi védelme. KJK Budapest, 1972.22.
- 21 A Btk. 233.§ meghatározza a hivatalos személyek körét.
- 22 A. S. által indított perben megállapítást nyert., hogy a Népszabadság napilap és a napilapok közszereplők.
- 23 A Budapesti II. és III. kerületi Bíróság 1 P II. 22. 081/1999. sz. ítéletében kimondta, hogy az újságíró, aki a közvélemény alakításában a nyilvánosság igényével fellép, közszereplő. A Fővárosi Bíróság kollégium vezetőjének tájékoztatója a PK 2000. évi ítélkezési gyakorlatról.
- 24 Bírósági Döntések Tára 2001/11-164.
- 25 Lásd bővebben: Dr. Tattay Levente: A személyhez fűződő jogok magánjogi védelmének áttekintése. Közjegyzők Közlönye 2003.7-8. sz. 21-28. old.
- 26 Ilyen archív felvétel volt Medgyessy Péter (miniszterelnök 2002-2004) Kádár Jánossal való találkozásának széles körben közreadása.
- 27 A Hócipő Magazin 2005/6. számában mind Orbán Viktor (1998-2002), mind Gyurcsány Ferenc jelenlegi miniszterelnökök szájából kilógó nyelvel ábrázolt.
- 28 Leleplező jellegű kompromittáló felvétel jelent meg a Magyar Nemzet 2005. évi április 22-i számában, amely Lamperth Mónika belügyminiszter férjét és Kulcsár Attilát ábrázolta.
- 29 Juhász Ferenc honvédelmi miniszter mindkét kisujját beledugta az orrába a Képes Magyar Nemzet 2004. XII. 26-i

- számában „A ravasz, az agy és két füstölgő puskacső” kommentárral hozta le az ábrát.
- 30 A Hócipő című lap 2005. V. 11. számában söröskorsóval a kezében ábrázolja, utalva az alkoholfogyasztásra, Horn Gyula volt miniszterelnököt.
- 31 A Magyar Demokrata folyóirat 2003/33. számában „Árnyékkormány” elnevezéssel kalapos gengszterbandaként géppisztollyal ábrázolta Medgyessy Péter miniszterelnököt. Gyurcsány Ferenc sportminisztert, László Csaba pénzügyminisztert és Kulcsár Attila bűnözőt.
- 32 Endrényi Éva a volt MSZP elnök Kovács László volt élettársa nem közszereplő.
- 33 Maczó Ágnes az Országgyűlés alelnöke 1992 és 1996 között 4 pert is indított szeméremszétségtől ábrázolások miatt.
- 34 Bár sok ilyen jellegű könyv jelent meg az elmúlt 15 évben, (pl. Bayer Zsolt: a Kárpátok Cicerója c. könyve Medgyessy Péterről) perindításra nem került sor.
- 35 Súlyos személyiségsértés a görénynek, patkánynak nevezés.
- 36A PKKB HP. 20.991/1992. sz. ítélete.
- 37 A Fővárosi Bíróság, mint másodfokú bíróság 47 Pt. 27.283/1992. sz. ítélete.
- 38 Legfelsőbb Bíróság Pfv. IV. 21 327/1993. sz. ítélete.
- 39A döntés megjelent a Bírósági Határozatok folyóiratban BH 1994. 127. számon „A közélet szereplői által indított perek elbírálásánál irányadó szempontok” címmel.
- 39A döntés megjelent a Bírósági Határozatok folyóiratban BH 1994. 127. számon „A közélet szereplői által indított perek elbírálásánál irányadó szempontok” címmel.
- 40 PKKB. 12. P. 88.887/1994. sz. ítélet.
- 41Az elsőfokú bíróság azt állapította meg, hogy az ábrázolások nem voltak durván sértők.
- 42 Fővárosi Bíróság, mint másodfokú bíróság 48.27.287/1994. sz. ítélete
- 48 PKKB. 12 P. 87.535/1996. sz. ítélete.
- 49 Mivel a felperes immár negyedszer indított pert képmása sérelme miatt, alperesek részéről megállapítható a tudatos lejáratási célzat.
- 50 Fővárosi Bíróság 47. Pf. 24849/1996. 51 PKKB. 20 P 91.77212002. 52 8. P 2237212002.
- 53 Fővárosi Ítéletábrá 2 Pf. 21.655/2003. sz. ítélete
- 54 A Fővárosi Bíróság 21. P27 131/2004. sz. ítélete
- 55 Fővárosi Ítéletábrá 1 Pf.20.145/2005.sz. ítélete
- 56 A per érdekessége az, hogy a sérelmezett cikk a polgármester felelősségét vette célba, ennek ellenére felperes – felesége képviselőjében – egyedül indította a pert.
- 57 Fővárosi Bíróság 2 P 212002/1996. sz. ítélete.
- 58 Legfelsőbb Bíróság Pf. IV. 26.329/2000. sz. ítéletek.
- 59 BH. 2000
- 60 PKKB 20 P 87.291/2003. sz. ítélete
- 61 Fővárosi Bíróság 47. Pf. 28.206. sz. ítélete.
- 62 A Legfelsőbb Bíróság Pfv. IV. 21.553/2004. sz. ítélete
- 63 BH 2004
- 64 Fővárosi Bíróság 19 P. 27. 33812003. sz. ítélete.
- 65 Fővárosi Ítéletábrá Pf. 20.49912004.
- 66 Fővárosi Bíróság 21 P 27131/2004. sz. ítélete.
- 67 Fővárosi Ítéletábrá 2 Pf. 20145. sz. ítélete.
- 68 BH 2005
- 69 Az ügy hátterével az Információs Hivatal Nyírfa fedőnevű adatgyűjtő akciója szolgált, amely jelentős botrányt váltott ki. Ugyanis felperes a

több szocialista képviselőt érintő adatgyűjtésről (1997. november) csak öt hónappal később tájékoztatta a Nemzetbiztonsági Bizottságot.
70 PKKB. 29 P. 87.533/1996.

71 Fővárosi Bíróság 48.Pt. 23777/1997.
72 BH 2000/29.
73 Legfelsőbb Bíróság Pfv. IV.
20183/2000.
74 Kézirat lezárva: 2006. augusztus